

**ლიტერატურულ-არტისტული კაფე/კაბარეები
მეოცე საუკუნის 10-იან წლებში**

**LITERARY – ARTISTIC CAFE/CABARETS IN THE 10S
OF THE TWENTIETH CENTURY**

ნინო წერეთელი

Nino Tsereteli

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები : ლიტერატურულ-არტისტული კაფე,
10-იანი წლები, XX საუკუნე

Keywords: literary-artistic café, 10s, twentieth century

მეოცე საუკუნის დასაწყისში სხვადასხვა ქვეყნის დიდი ქალაქების ლიტერატურული ცხოვრების განუყოფელ ნაწილს ლიტერატურულ-არტისტული კაფე-კაბარეები წარმოადგენს. მათი ისტორია მე-19 საუკუნის 80-იანი წლებიდან იწყება და პარიზს უკავშირდება. „არტისტულ კაფესთან“ ერთად გვხვდება დასახელება „არტისტული კლუბი“, ინტიმური თეატრიც, რომელიც კონკრეტული ლიტერატურულ-არტისტული კაფეს („ბროდიაჩაია სობაკა“) შინაარსს უფრო აზუსტებს.

როგორც მკვლევარი თ. ტაბატაძე აღნიშნავს: „XIX საუკუნის ბოლოსა და XX საუკუნის დასაწყისის კაბარეებზე საუბრისას მკვლევარები ხშირად მათ „არტისტულ კაბარედ“ მოიხსენებენ. ... „არტისტული კაბარე“ გამოიყენება, როგორც ზოგადი ტერმინი ამ პერიოდის კაბარეს განსაკუთრებული ხასიათის აღსანიშნად, მისი დიფერენცირებისთვის, თუნდაც კაბარეტული ჟანრის სადღეისოდ არსებულ ფორმასთან, მის თანამედროვე გაგებასთან მიმართებით, რაც ამ დაწესებულებათა შესაძლო შიდა-ფუნქციურ დიფერენცირება-განსხვავებულობაზე უნდა მიუთითებდეს“. ლიტერატურულ-არტისტული კაფეების ისტორიაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია „ბროდიაჩაია სობაკას“, რომელიც 1912 წელს გაიხსნა (სხვა ცნობით, 1911 წლის 31 დეკემბერს). თბილისში ანალოგიური კაფე „ფანტასტური დუქანი“ 1917 წლის 25 ნოემბერს დაარსდა და 1919 წლის მეორე ნახევრამდე არსებობდა.

„ბროდიაჩაია სობაკაში“ იმართებოდა მრავალი ხმაურიანი ლიტერატურული დისპუტი, ლიტერატურული თამაში თუ პოეტური დუელი, დაგეგმილი თუ დაუგეგმავი ღონისძიება თანაბარ ინტერესს იწვევდა. აკმეისტებმა სწორედ ამ სარდაფის კედლებში გამოაცხადეს ახალი მიმდინარეობის დაბადების შესახებ. პოეტი, ესეისტი გიორგი ივანოვი (1894-1958) თავის პეტერბურგულ ჩანაწერებში იხსენებს: „ბროდიაჩაია სობაკა“ კვირაში სამჯერ იყო ღია: ორშაბათს, ოთხშაბათს და შაბათს. გვიან-თორმეტის შემდეგ ვიკრიბებოდით. გახსნის ოფიციალურ საათამდე მოდიოდნენ მხოლოდ „ფარმაცევტები“, რაც „ბროდიაჩაია სობაკას“ ჟანგო-

ნით ნიშნავდა ყველა შემთხვევით მომსვლელს – ფლიგელ ადიუტანტიდან ვეტერინარამდე. ისინი შესვლის თანხას – სამ მანეთს იხდიდნენ, შამპანურს მიირთმევდნენ და ყველაფერი უკვირდათ. „ბროდიაჩაია სობაკაში“ ამ ლიტერატურულ-არტისტული კაფეს წევრებს და წერილობითი რეკომენდაციების მქონე პირთ შეეძლოთ შესვლა. სავარაუდოდ, ამ წესს მკაცრად ემორჩილებოდნენ.

რ.ტიმენჩიკოვმა და ე.პარნიშმა აქ გამართული 153 საღამოს პროგრამა აღადგინეს. „ბროდიაჩაია სობაკას“ არსებობის ისტორიაში განსაკუთრებული მნიშვნელობის მოვლენა გახდა პეტერბურგის უნივერსიტეტის სტუდენტის, ვიქტორ შკლოვსკის, გამოსვლა და მისი მოხსენება – „ფუტურიზმის ადგილი ენის ისტორიაში“ (1913 წლის დეკემბერი).

ლიტერატურა:

Иванов Г. Из «Петербургских воспоминаний» (<http://silverage.ru/ivasobaka/>).

ტაბატაძე თ. (2011). არტისტული კაფე ქიმერიონი და მისი მოხატულობა, ტფილისი, 1919 წელი თბილისი: აპოლონ ქუთათელაძის სახელობის თბილისის სამხატვრო აკადემია.

At the turn of the 20th century, literary-artistic cafes /cabarets constitute a special part of the literary life of the major cities in different countries. The history of cabaret culture begins in the end of 80s of the 19th century and is associated with Paris. Along with the “artistic cafe” the names “artistic club”, “intimate theatre” can be found, which makes the content of the literary-artistic cafe (“The Stray Dog”) more precise.

According to scholar T. Tabatadze, “researchers frequently use the term “artistic cabaret” to describe the cabarets of the late 19th and early 20th centuries. The term “artistic cabaret” is used broadly to denote the special character of cabaret of this period, to differentiate it in relation

to the current form of the cabaret genre, its modern understanding, which should indicate a possible internal functional differentiation of these establishments”.

An important place in the history of literary and artistic cafes is occupied by the “Stray Dog” café which was opened in 1912 (according to another report, on December 31, 1911) in Petersburg. A similar cafe “Fantastic Tavern” was opened in Tbilisi in 1917 and existed until the second half of 1919.

Numerous noisy literary disputes, literary games or poetic duels took place there; planned or unplanned events aroused the same interest. It was within the walls of this cellar that the Acmeists announced a new movement. The poet, publicist Giorgi Ivanov (1894-1958) recalls in his St. Petersburg notes: “The Stray Dog was open three times a week: on Mondays, Wednesdays and Saturdays – we gathered late, after twelve. Before the official opening hours, only “pharmacists” came, which in the “Stray Dog” jargon meant all random visitors – starting with the adjutant wing – including a veterinarian, paid three *roubles* for entry, drank champagne and were surprised at everything”. Members of this literary and artistic cafe and persons with written recommendations could enter the “The Stray Dog” , probably strictly observing this rule.

R. Timenchik and A. Parnis restored 153 evening programs held here. A particularly important event in the history of the existence of the “Stray Dog” was the speech of a student of St. Petersburg University Viktor Shklovsky, and his report entitled “The Place of Futurism in the History of Language” (December, 1913).

References:

Иванов Г. Из «Петербургских воспоминаний» (<http://silverage.ru/ivasobaka/>).

Tabatadze T. (2011). Artistic Café Kimerioni and its wall Paintings, Tiflis, 1919, Tbilisi: Tbilisi State Academy of Arts.